

YEREL YÖNETİŞİM, KATILIM VE KENT KONSEYLERİ

LOCAL GOVERNANCE, PARTICIPATION AND CITY ASSEMBLIES

M. Akif ÇUKURÇAYIR*

H. Tuğba EROĞLU**

Hayriye SAĞIR***

Özet

Çağdaş demokrasiler, temsili demokrasilerin yetmezlik sorununu katılımcı mekanizmalar üreterek çözmek için büyük çaba harcamaktadırlar. Çağdaş demokratik rejimlerde başta yurttaş girişimleri, yarı doğrudan demokrasi, planlama kurumları, yurttaş forumları, toplumsal örgütlenmeler, elektronik oylama ve katılım ortamları, çağrı merkezleri, şikayet büroları ve kamuoyu yoklamaları olmak üzere birçok mekanizmadan yararlanılmaktadır.

Bu mekanizmaların kullanılmasının üç önemli amacı olduğu belirtilebilir:

1. Demokratik kültürün öğretilmesi ve yaşatılmasının başarılması.
2. Yerel kalkınmanın siyaset, yönetim, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve yurttaş katkılarıyla etkileşimli bir yöntemle sürdürülmesi; dolayısıyla daha güçlü bir yerel kalkınma mekanizmasının oluşturulması.
3. Meşru, açık, hakça ve daha da önemlisi hesap verebilir/denetlenebilir, bir yönetim sisteminin başarılması, dolayısıyla yerel kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimlilik artışının sağlanması.

Son reformlar sonucunda 5393 sayılı Belediye Yasası ile belediyeler yeni birtakım görevler ve yetkilerle donatılmıştır. Bu yetkilerden birisi de kent konseylerinin oluşturulması konusunda verilen yetkidir. Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrlik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Bu bağlamda bu sürecin nasıl oluşturulduğu ve sürdürüldüğü; belediyelerin bu süreci tamamlayıp tamamlamadığı; "Kent Konseyi" mekanizmasının beklentileri karşılayıp karşılamadığı ve son olarak, etkin bir model ve uygulama için

◆Bu makale TÜBİTAK-SOBAG 109K441 nolu "Yerel Demokrasi Mekanizması Olarak Kent Konseyleri: Kuruluş, Etkinlik ve İşlevsellik Sorunlarının Analizi ve Bir Model Önerisi" başlıklı proje temel alınarak hazırlanmıştır.

*Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, akifcukurcayir@gmail.com, acukurcayir@selcuk.edu.tr

**Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, hteroglu@gmail.com, hteroglu@selcuk.edu.tr

*** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, hayriyesamur@hotmail.com, hayriyesamur@selcuk.edu.tr

nelerin revize edilmesi ve eklenmesi gerektiğinin alan araştırmalarıyla belirlenmesi ve analiz edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent Konseyleri, Katılım, Yerel Demokrasi, Yönetişim, Etkinlik

Abstract

Modern democracies are striving for to solve the insufficiency problem of the representative democracies by composing participant mechanisms. To solve this problem which is identified as “legitimation crisis” in democracies, participation seems to be the way through this complexity. Modern democratic regimes; too many different mechanism such as citizen initiatives, semi-direct democracy, planning institutions, citizen forums, community organizing, e-voting and e-participation platforms, call centers, complaints office and public opinion polls are used.

It can be denoted that the using of those mechanisms have three important aims:

1. To achive learning and perpetuating of the democratic culture
2. To sustain the local development with an interactive method via the “contributions of politics, administration, private sector, non-governmental organizations and citizens; thus, to compose a stronger local development mechanism.
3. To achieve a licit, open, just and especially accountable administration system; thus, to increase efficiency and effectiveness in local public services.

By reason of the latest reforms, with the Municipal Code no. 5393, the municipalities have endowed with certain authorities and duties. One of them is the authority to constitute city assemblies. The city assembly aims to develop urban vision and citizenry conscious, to protect urban benefit, to realize sustainable development, sensibility to environment, solidarity, transparency, accountability, participation and local government principles. In this context, it is a must to clarify how the process was designed and sustained, whether it has completed by the municipalities or not, whether “the city assembly” mechanism meets the needs or not and finally for an efficient model and application what has to be revised and added are the points that need to be analysed by the field surveys

Keywords: City Assemblies, Participation, Local Democracy, Governance, Efficiency

Giriş

Geleneksel yerel yönetimin yeni aktörlerin katılımıyla çok daha kompleks bir yönetim yapısına dönüşmesi, artık yalnızca bir kuramsal yaklaşım olmaktan çıkmıştır. Bu kuram ve düşünceler dünyanın her yerinde uygulamaya dönüştürülmüş ve

dönüştürülmektedir. Sivil girişimlerin işsizlik, sağlık, suçla mücadele ve topluluk inşası gibi çabaları artık sınırları aşmıştır. Bu tür çabalar mahalle, belde, kent, ülke ve dünya çapında önemli gelişmeler ve yapılanmalara dönüşmektedir (Goss, 2001: 1). Bu nedenle yerel siyasetin geleneksel kodlarla sürdürülmesi olanaksız hale gelmiştir. Bu yeni yaklaşım ya da yöntemin adı “ortaklaşa” yönetim ya da “yönetişim”dir. Kavram özünde yeni ilişkiler, roller ve bağlamlar tesis etmektedir. Yönetişim, yerel siyasetin meşruiyet ve katılımcı boyutuyla ilgili ve katılım süreçlerini ilgilendiren en önemli kavramlardan birisidir.

Kent konseyi, yönetişim yaklaşımının uygulanabilmesi açısından önemli olanaklar sunan bir modeldir. Türkiye’de kurumsallaşması yönünde önemli çabalar görülmektedir. Ancak, bu çabalar yeterli değildir. Bu çalışmada TÜBİTAK SOBAG grubunda gerçekleştirilen 109K441 No’lu proje bulgularından yararlanılarak kent konseylerinin yerel demokrasinin gelişme ve yayılmasına katkıları irdelenmektedir.

1. Yerel Yönetişim

Yönetişim kavramı ilgili literatürde 1990’lı yıllardan beri yoğun bir biçimde tartışılmış ve oldukça geniş bir etki alanına sahip olmuştur. Devleti ve merkezi yönetimi yalnızca “yönlendirici” bir konumda bırakan, buna karşılık özel sektör, sivil toplum, yerel yönetim ve gerektiğinde uluslararası kuruluşları etkinleştiren bir model önerisidir, yönetişim. Yönetişim yaklaşımının yalnızca bu boyutlarından söz etmek elbette oldukça sınırlandırıcı bir tutum olacaktır. Kavramın en önemli katkılarından birisi de, önerilen mekanizmalarla siyasetin ve siyasetçinin “meşruiyeti”ni sağlamaya yönelik çabalar öngörmesidir (Tekeli, 2006: 23). Temsili demokrasilerin en önemli sorunu olan meşruiyet sorunu bu yolla aşılmaya çalışılmaktadır. Bir başka boyutuyla yönetişim kavramının yaygın kullanımı, “kötü yönetimleri” “iyileştirme” amacıyla gerçekleştirilmiştir. Dünya Bankası ve UNDP gibi kuruluşlar, özellikle “yapılan yardımların” kötü amaçlarla ve yolsuzluk ekonomilerinde kullanıldığını ileri sürerek; bunu önlemenin en iyi yolunun toplumu ve vatandaşları kendi çıkarlarını korumasını sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesi olduğunu ileri sürmüşlerdir (UNDP, 1997’den Gündoğan, 2010: 27). Bir anlamda kamu yönetimleri ile uluslar arası ilişkilerde “koşulsallık” belirleyici olmaktadır. Haklı gerekçelerinin olduğunu da belirtebiliriz elbette...

Yönetişim genelde ve yerelde bir anlamda “yeni bir toplumsal işbölümü” ortaya çıkarmaktadır. Bu işbölümü sürecinde belirleyici tek “özne” olarak devletin egemenliğini sürdürmek yerine, toplumsal sorunların çözümünde var olan yerel, ulusal ve uluslararası aktörleri de sisteme dahil etme arayışı söz konusudur. Yönetişim, yerel alanda kentsel hizmetlerin görülme biçimini de değiştiren, alternatifler ortaya çıkaran bir yaklaşımdır. Bu felsefeyle kentli tercihlerine daha duyarlı bir yapının ortaya çıkma olanağı doğmuştur (Göymen, 2010: 90-91). Yönetişim kavramı da hem kamu yönetimi, hem de yerel yönetim için önemli katkılar sağlayan kavramlardan birisi olarak ortaya çıkmıştır. Yönetişim kavramıyla birlikte, yurttaşın yurttta, geleneksel yönetim yapısının hiyerarşik

karakteri, müdahaleci niteliği ve hantallaşmış yapısından kaynaklanan sorunlar karşısında daha aktif bir konuma gelebileceği öngörülmektedir.

Yönetişimin ilkeleri konusunda farklı kaynaklarda çok sayıda ilkeden söz edilmektedir. Ancak, yönetimle ilgili belirli temel ilkeler vardır. Bu ilkeler şöyle özetlenebilir (Palabıyık, 2003: 233-236):

- a. *Meşruiyet/yasallık (legacy)*: Meşruiyet sorunu, çağdaş yönetim sistemlerinin korkulu rüyası haline gelmiştir. Temsili demokrasilerin en önemli krizi meşruiyet konusunda yaşanmaktadır. Yönetişim yaklaşımı, yönetimin meşruiyetinin en önemli kaynağının katılım olduğunu varsaymaktadır. Yönetim sistemlerinin halk tarafından kabullenilebilmesi için karar süreçlerinin bütün paydaşlara açık hale getirilmesi gerekmektedir.
- b. *Hesap verebilirlik (accountability)*: Meşru bir yönetsel/siyasal sistem için temel koşul, hesap verebilir/denetlenebilir bir yapının var olmasıdır. Kamu örgütleri her zaman her eylem ve işlem için hesap verebilir olmak durumundadırlar. Kamu harcamalarının kaynağını yurttaş sağladığı için, her koşulda yurttaşın hesap sorabilir; kamunun da hesap verebilir olması gerekir.
- c. *Etkinlik (efficiency)*: Kamusal hizmetler ve olanaklar eşit olarak halka ulaştırılabilir ve bu sonuçlardan yurttaşlar memnun oluyorsa bu durumda kamu yönetiminin etkinliğinden söz edilebilir. Memnuniyet en az özel sektörde olduğu gibi, kamu sektöründe de önemlidir. Etkinliğin sağlanabilmesi için, yönetsel süreçleri sürekli denetleyebilecek çoklu bir denetim sisteminin var olması gerekir.
- d. *Öğrenmeye dayalı yönetim (learning organisation)*: Yönetişim yaklaşımında bilgi kullanımı yönetsel etkinliklerde en önemli boyuttur. Halkın, ekonomik, toplumsal, siyasal aktörlerin her durumda bilgi sahibi olabileceği bir süreçler bütünüünün başarılması, yolsuzluklardan ve kötü yönetimden uzak bir kamu hizmet süreci ortaya çıkaracaktır.
- e. *Hakçalık ve eşitlik* gibi özellikler de yönetişimin temel özellikleri arasında sayılmaktadır. Yönetsel etkinlikte hakkaniyet ilkelerinin gözetilmesi; yönetsel süreçlerin oluşumunda ve yönetsel süreçlerin sonucunda yurttaşların eşit bir biçimde her türlü olanak ve fırsattan yararlandırılması anlamına gelmektedir.

Bu özellikleriyle yönetim yerel/kentsel politikalara önemli açılımlar kazandırabilir. Katılımcı bir yerel demokrasi anlayışı bütün örgütlenmiş sosyal grupların temsiline olanak sağlayacağından yerel yaşamın güçlenmesiyle sonuçlanacaktır. Yerel siyasetin zenginleşmesi ve genişlemesi için de, yönetişimci yaklaşım önemli fırsatlar sunmaktadır.

Yerel yönetimlerle sivil toplum kuruluşlarının etkileşimi, yerel ekonomik kalkınma için önemli fırsatlar oluşturabilir. Bu amacın gerçekleşmesi, her iki kesimin "uyumlu" ve birbirlerini destekleyici tutumlarıyla yakından ilgilidir. Bu sonuçların sağlıklı

bir biçimde gerçekleşebilmesi “yönetişim iklimine” ve “türüne” bağlıdır. Diğer bir deyimle oluşturulan yönetim mekanizmalarının nitelikleri ve yapısı belirleyici olmaktadır (Acar, 2003: 325). Diğer taraftan Dünya Bankası'nın özendirici politikalarıyla yaygınlık kazanan yönetim uygulamaları, yerel, ulusal ve küresel sorunların çözümünde çok ortaklı bir yönetim, denetim ve çözüm mekanizması öngörmektedir. Sosyal işbirliği özendirilerek, yerel aktörler ve sivil toplum aktörleri harekete geçirilerek toplumsal sorunlara sahip çıkılması sağlanmakta, gerekirse uluslararası aktörler de sorunlara ve çözümlere taraf olmakta ve bu durum ulus devletinin sorun çözme yeteneğini artırmaktadır (Ray, 1999: 356). Sorun çözmeye tek boyutlu irade, genellikle yetersiz kalmaktadır.

2. Yerel Siyaset ve Katılımcı Demokrasi

Yerel siyaset, küreselleşme ve yerelleşme tartışmaları çerçevesinde önem kazanmıştır. Küreselleşme, ekonomik, sosyal ve siyasal benzeşmelerin ve yakınlaşmaların benimsenmesi anlamında çağdaş ve etkin akımlardan birisidir. Fakat küreselleşme yerelliğin ortadan kaldırılması anlamında kabul edilmemektedir. Daha da ötesi, yerellik gerçek siyaset olarak tanımlanmakta; kaynakların mekansal dağılımından pay alma anlamında ele alınmaktadır. Yerel özerklik de, merkezin gereksiz müdahalelerinin önlenmesi için, liberal demokrasi savunucuları tarafından vazgeçilmez bir değer olarak görülmektedir (Keleş, 1994: 25). Dolayısıyla söylenildiği gibi liberal sistem, yerelliğe karşı değildir, yerelliğin güçlendirilmesini sağlama çabasıdır.

Yerel siyaset, eğer katılım ve birlikte biçimlendirme ile yapılandırılmış/kurumsallaşmış ise işte o zaman yerel siyasetle ilgili yolsuzluk ve kötü yönetim kaygıları en aza indirilebilir. Katılımın, katılımcılar açısından getirisi, kendini gerçekleştirme olanaklarının artması iken, siyasal sistem içinse meşruluk ve gerçekçilik olanaklarının sağlanmasıdır. Daha fazla katılım, daha fazla demokrasi demek midir? Katılım, yerel halkın refah düzeyinin ve esenliğinin artmasına hizmet etmelidir. Ancak, katılma davranışı bireylerin egosunu tatminden öteye gitmeyen bir uğraş olarak da görülebilir. Katılımda, meşhur “ortalama yurttaşın” bilgi ve katılıma ilgi düzeyi önemli değişkenlerdendir. Siyasal açıdan bilgili, ilgili, tartışmaya açık, tartışma yeteneği olan, aktif yurttaşlara bağlı olarak katılımın getirileri değişecektir (Gabriel, 1983: 100). Demokrasinin yaşaması, toplumsal sistemin bir parçası olan siyasal/yönetimsel sistemin meşruluk ve usallık temellerine oturması ve yurttaşlarına siyasal/yönetimsel sistemle özdeşleşme olanakları sunmasına bağlıdır. Bu da, her şeyin kamuoyu önünde gerçekleştiği ve halk denetiminin temsilciler yoluyla da olsa yürütüldüğü bir sistemde olanaklıdır. Beklenen bu sonucun elde edilmesi ve siyasal sosyalleşmenin sağlanması ve güçlendirilmesi yalnızca katılımcı yöntemlerin kullanılmasına ve yurttaşların bu süreçlerde yer almasına bağlıdır (Bernotat, 1982: 44-46). Katılımcı demokrasi, temsili demokrasinin sorunlarını ve tıkanıklıklarını en aza indirecek yöntemleri ve amaçları içeren çağdaş bir anlayıştır. Bu anlayış, 1960'lı yıllardan itibaren güçlenmiş, günümüzde dijital teknolojilerle yeni bir boyut kazanmıştır. Devletin, toplumun, ekonominin, siyasetin ve son çözümlenmede yurttaşın “dijitalleştiği” bir uygarlık dönüşümü

evresindeyiz. Bu evrede, çağdaş yurttaşlık kimliğinin gereği olarak 7/24 saat yurttaş ve yönetimin iç içe geçtiği ve belirleyici olduğu yeni bir durum söz konusudur. Bu da katılımcı/diyalojik demokrasi yöntemlerinin yoğun olarak yaşandığı süreçleri zorunlu hale getirmiştir.

3. Yerel Siyaset ve Gönüllülük

Devlet-toplum işbirliğinin diğer bir adıdır, "gönüllülük." Bir anlamda yönetim-yurttaş dayanışması olarak da adlandırılabilir. Dünyada son yirmi yılda yoğun gelişmeler ve tartışmalara konu olan gönüllülük mekanizması, Türkiye'de 2003 sonrası yapılan reformlarda yerel yönetim yasalarına girmiştir. Hem İl Özel İdaresi hem de Belediye Kanununda yer alan gönüllülük mekanizması, yerel siyasete farklı bir boyut getirmiştir. Gönüllülük uygulamaları özellikle yerel alanda çok ilgi görmüştür.

Devlet, gerek yerel alanda gerekse ulusal ölçekte tek başına bazı toplumsal hizmetleri karşılamada ve boşlukları doldurmada yetersiz kalmaktadır. Bu saptama, hem gelişmekte olan ülkeler hem de gelişmiş ülkeler için geçerlidir. Dolayısıyla, özellikle gelişmiş ülkelerde toplumu hem demokratik katılım açısından aktive eden, hem de akçal bakımdan bazı kamusal hizmetlerin görülmesi için *toplumcu* kaygılarla harekete geçiren politikalar ve örgütlerin sayısında inanılmaz bir artış yaşanmaktadır. Toplumsal yardım amaçlı hükümet dışı kuruluşların (NGOs) sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Konu özellikle yerel yönetimlerin akçal sorunlarının artmasından sonra, bazı yerel kamusal hizmetlerin yurttaş dayanışmasıyla çözülmesi konusunda birçok ülkede önemli bir ilgi gördü. Bir kentte yaşayan yurttaşların yaşlıların bakımını üstlenmeleri, cadde temizliğini birlikte yaptırması/yapmaları, kent içinden geçen su kanallarının bakımı ve otobüs durakları yapımı gibi birçok konuda hem akçal katılım hem de işbirliği örnekleri giderek yaygınlaşmaktadır (Steinberg, 1996: 21). Gönüllülük, Türkiye'de Köy Yasası'nda yer alan imece ve salmanın, kentsel alanda yaşatılmaya çalışılması olarak da yorumlanabilir. Çünkü, Köy Yasası, köyün "ortak gereksinimleri" için hem işgücü desteğini, hem de akçal katılımı öngörmektedir.

Gönüllülük, *yurttaş odaklı yerel yönetim* için toplumun dayanışmacı duygularını eyleme döken, önemli bir toplumsal ağ (network) ilişkisinin başarılmasını sağlayan; bunların yanında yerel yönetimlerin akçal bakımdan desteklenmesi ve yurttaş yönetim birimlerini denetleme olanağı veren bir yapının oluşturulmasını gerektiren bir kurumsallaşmadır (Budaes, Grüning, 1997: 7). Gönüllülük, ağır bürokratik yapıların *yurttaş odaklı yerel yönetime* dönüşmesini sağlayıcı bir işlevin de gerçekleşmesini sağlamaktadır. Yurttaş kabuğundan çıkarıp, hem sosyal sorumluluk vererek toplumsal sorunlarla ilgilenmesini sağlamak hem de demokratik kurumların sağlıklı işlemesini sağlamak için, gönüllülük bütün toplumsal sınıflar için önemli kuramsal ve pratik yararlar sağlamaktadır (Hill, 1996: 6). Yurttaşın özel alandan kamusal alana çekilmesi, ancak ve ancak gönüllü olarak katılabileceği sosyal sorumluluk projeleri ile olabilir.

4. E-Demokrasi, M-Demokrasi ve Açık Yönetim (Open Government)

Uygulamaları

Yurttaş odaklı bir yönetim en küçüğünden en büyüğüne kadar bütün sosyal aktörleri bir araya getirmeyi amaçlayan ve sosyal bir ağ (network) ile sorunların üstesinden gelmeyi strateji olarak benimseyen bir yönetimdir. Yurttaşların, sivil toplum kuruluşlarının, siyasal partilerin ve diğer aktörlerin aralarında etkileşimi ve işbirliğini sağlamada en önemli yardımcı bilişim teknolojileri yapmaktadır. Bilişim teknolojileri ve özellikle internet yurttaş odaklı bir yönetimin başarılması için temel araçlardan birisi durumundadır (Plamper, 2000: 22-23).

Mobil devlet ve mobil demokrasi uygulamaları ile yönetim yurttaş ilişkilerinde yeni bir boyut ortaya çıkmıştır. Cep telefonlarının günlük yaşamda bireysel etkinliklerin ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, hem demokratik hem de yönetsel süreçlerde bu olanağın kullanılmasını da zorunlu hale getirmiştir.

E-devlet uygulamalarının hem mobil devlet hem de açık devlet (open government) için oldukça önemli bir temel oluşturduğunu belirtmek gerekir. Özellikle yönetimden yurttaş (G2C), yönetimden sivil topluma ve özel sektöre hizmet akışını sağlanmasında bu teknolojilerin yaşamsal bir rol oynadığı açıktır. E-toplum, e-yurttaş, e-siyaset kavramlarını m-toplum, m-yurttaş ve m-siyaset kavramları izlemiştir. Son aşamada özellikle ABD yönetiminin inisiyatifi ile kısa zamanda Avrupa ve dünyada ilgi gören açık yönetim (open government) uygulamaları yönetim biliminde farklı bir boyut olarak öne çıkmıştır. Açık Yönetim (open government) özellikle web 2.0 teknolojileri yardımıyla uygulanabilecek bir dizi süreç ve mekanizmadan meydana gelmektedir. Temel yaklaşım olarak devletin ve genel olarak bütün kamu yönetiminin açık bir biçimde yönetilmesi ve ilgili taraflara açılması anlamına gelmektedir. Açıklık, katılımcılık, işbirliği, yenilikçilik, erişilebilirlik, yönetsel verilerin halka sunulması, açıkça bilgilendirme, açık standartlar ve birimler, ortaklaşa yönetim gibi kavram ve süreçler açık yönetimi oluşturan unsurlar olarak kabul edilmektedir (Von Lucke, Geiger, 2010).

Gerek mobil devlet gerekse açık devlet uygulamaları gittikçe daha fazla dijitalleşen dünyada ortaya çıkan yeni yurttaş tiyolojilerinin beklentilerinin karşılanmasında önemli bir boşluğu dolduracaktır. Devletin gizliliği olmayan ve stratejik alanları ilgilendirmeyen bütün kararlarını, işlemlerini ve uygulamalarını halka ve ilgililere açması çok önemli bir meşruiyet sağlayacaktır.

5. Kent Konseyleri

Kent konseyi kavramı, Belediye Kanununun 76. maddesi ile yasal bir niteliğe bürününceye kadar benzer örgütlenmeler, kent meclisi, şehir meclisi, kent kurultayı, kent danışma meclisi, kent parlamentosu, kent platformu vb başka bir takım adlarla da tanımlanmışlardır. Yapıları ve çalışma yöntemleri bir kentten diğerine farklılık göstermekle birlikte, kent konseylerinin genel işlevi kentteki tüm paydaşları bir araya getirerek, tüm kenti kucaklayan bir ortak akıl oluşturulmasını sağlamaktır (Pektaş ve Koçak, 2007: 132).

Yasanın ilgili hükmünün uygulanması amacıyla 8 Ekim 2006 gün ve 26313 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren kent konseyi yönetmeliğinin 8., 10/1, 11, 13 ve Geçici 2. maddelerinin iptali için Danıştay'ın Sekizinci Dairesine dava açılmıştır. 9 Haziran 2006'da yönetmelik, dava sonucuna göre değiştirilerek yeniden yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelikte yapılan değişiklikler kent konseylerinin demokratikleştirilmesi ve sivilleştirilmesi yönünde yapılan değişikliklerdir. Bu değişiklikler içinde özellikle kent konseyi yapısının sivilleştirilmesi bağlamında 8. maddede önemli değişiklikler yapılmıştır. 2006 tarihinde çıkarılan yönetmelikteki kent konseyi oluşumu için milletvekillerinin yer alması fıkrası kaldırılmıştır. Yine belediye meclis üyelerinin kendi üyeleri arasından seçeceği temsilcileri fıkrası kaldırılmıştır. Aynı şekilde il genel meclisi üyelerinin yer alması fıkrası da kaldırılmıştır. Muhtarların temsili konusunda da bir değişikliğe gidilmiş ve temsilci sayıları artırılmıştır. Yine bu maddede kent konseyinin ortaklık anlayışı çerçevesinde merkezi yönetim, yerel yönetim, kamu kurumu niteliğindeki kuruluşları ve sivil toplumu bir araya getirdiğine vurgu yapılarak demokratik bir yapılanmanın altı çizilmiştir. Ayrıca kent konseyi başkanı ayrı bir organ olarak gösterilmiştir. Bu biraz da belediye başkanından da farklı bir başkan seçilmesi yönünde değerlendirilebilir. Ayrıca kent konseylerinin kurumsallaşmaları adına genel sekreterlik yapısının oluşturulması ve bir bütçenin temin edilmesi de söz konusu yönetmelikte yapılan değişiklikler olarak görülmektedir.

5.1. Kent Konseyinin Amaçları

8 Ekim 2006'da yayınlanan Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 1. maddesinde ve Belediye Kanununun ilgili maddesinde öngörülen amaçların kent konseylerinin de genel amaçları olduğunu belirterek şu şekilde sıralayabiliriz:

- Kent yaşamında kent vizyonunun geliştirilmesi,
- Kent yaşamında hemşerilik bilincinin geliştirilmesi,
- Kentin hak ve hukukunun korunması,
- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması,
- Çevreye duyarlılığın artırılması,
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın artırılması,
- Saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerinin uygulanması

Bu amaçların gerçekleştirilmesiyle kentte katılımcı bir yönetim anlayışının yaygınlaştırılması ve kentte yaşayan herkesin kent yönetiminde söz sahibi olabilmesi hedeflenmektedir.

5.2. Kent Konseyinin Görevleri

Kent konseyleri kent yönetiminde demokratik bir zemine dayalı olarak katılımcı bir yönetim anlayışının oluşturulmasını hedeflemektedir. Bu hedefin gerçekleştirilebilmesinde kent konseylerinin birtakım görevleri yerine getirmesi beklenmektedir. Bu görevler 2006 tarih ve 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliğinde 6. maddede şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak
2. Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak.
3. Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak.
4. Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek.
5. Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek.
6. Kent konseylerinin en önemi görevlerinden bir tanesi de kent kaynaklarının kullanılması ile ilgilidir. Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanılması, artan nüfus karşısında azalan kaynakların korunması ve sürekliliğinin sağlanması açısından önemlidir.
7. Kent konseylerinin çevreye ve topluma karşı duyarlılığı artırma görevleri de bulunmaktadır.
8. Kent konseyleri özellikle sivil toplum kuruluşları ile birlikte ortak akıl ve uzlaşmacı kültürün oluşturulması suretiyle kentte sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunma görevini yerine getirmektedir.
9. Kent konseyleri kentteki çocuklar, gençleri kadınlar ve engelliler gibi farklı toplumsal grupların toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlama amacını taşımaktadır.
10. Kent konseyleri özellikle yeni yönetim anlayışına uygun bir şekilde kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.
11. Son olarak kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamak görevinden söz edilmektedir.

6. Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri

Siyasal sistemlerin demokratikliği her türlü kalkınma için temel koşuldur. Sistemin demokratikliğini belirleyen ölçütlerden biri de, sistemin uzun dönemde yurttaşın isteklerine akılcı bir duyarlılık gösterip göstermediğidir (Lijphart, 1986: 23).

Kararların alınmasında yurttaşların katılımının sağlanması ve alınan kararların yurttaşlara duyurulması bu bağlamda önemlidir. Katılımcı bir yerel yönetim modeli oluşturulması ve yerel alanın güçlendirilmesi çerçevesinde, 5393 sayılı Belediye Kanununda bilgi edinme hakkı kapsamında meclis kararlarının ve ihtisas komisyonu raporlarının halka duyurulması ve isteyenlere verilmesi 24. maddede düzenlenmiştir (Çukurçayır, Eroğlu, 2008: 199).

Yine kanunda hemşehrilik düzenlemesi yapılmıştır. Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisi olarak kabul edilmiştir (13. madde). Sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesinde hemşehriler arasında etkileşimin sağlanması için üniversiteler, meslek kuruluşları, sendikalar ve uzman kişilerin katılımı sağlanacaktır. İhtisas komisyonlarında (24. madde) ve kent konseyinde (76. madde) sivil toplum kuruluşları görüş bildirme hakkına sahiptirler (Çukurçayır, Eroğlu, 2009: 228).

Dolayısıyla kent konseyleri, ihtisas komisyonları, yerel hizmetlere gönüllü katılım, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği, meclis kararlarının uygun araçlarla halka duyurulması için önemli olan katılımı artırmaya yönelik mekanizmaların başarısı, yerel yönetim siyasetçilerinin bu mekanizmaların etkisine olan inancına bağlıdır. Yerel siyasetçiler, bu mekanizmaları halka duyurmada, alınan kararların uygulanmalara yansıtılmasına, toplumsal kesimlerin eşit bir biçimde temsillerinin sağlanmasına özen gösterilmelidirler. Böylece yerel halkın ve sivil toplum kuruluşlarının söz konusu katılım mekanizmalarına olan inancı ve katılım konusundaki istekliliği artacaktır (Köseçik, 2010: 189)

Bu bağlamda her kentli bireyin kent yönetimi ve karar alma süreçlerine katılması ve yerel demokrasinin güçlendirilmesi yolunda iyi yönetim prensipleri ile kent konseyleri örtüşmektedir. İyi yönetim prensipleri ile kent yönetimine bakıldığında, etkin, eşitlikçi, güvenli ve sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmanın, katılımcı ve çok ortaklı/paydaşlı yönetim biçimleri ve dolayısıyla kentsel yönetim araçlarının gerekliliğinden bahsedilmektedir. Kentteki tüm paydaşların kent için hem problemlerin ve önceliklerin belirlenmesinde hem de fırsatların değerlendirilmesinde sorumlu ve duyarlı güç kullanmaları gerekmektedir. Yönetimi temel alan kent yönetimi yaklaşımlarının başarılı olabilmesi için toplumdaki tüm aktörlerin desteği ve aktif katılımları şarttır (Shehrin, 2010: 268-269).

Diğer bir deyişle yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, hizmet sunumunda daha etkili ve verimli hale getirilmesi, demokratik bir yapıya kavuşturulması doğrultusunda yapılacak çalışmalarda halkın katılımına ilişkin yöntemlerin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Günümüzde çağdaş yerel yönetimin gerektirdiği verimli, etkin aynı zamanda demokratik yerel yönetim yapısının, halkın yönetime katılması ve denetlenmesiyle gerçekleştirilebileceği öngörülmektedir (Turgut, 2010: 421-422).

Katılımcı demokrasilerde, yerel halk katılımı politika çalışmalarının bir parçası olan yönetimin oluşturulması, karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine her aşamada halkın katılması, halkın dilek istek ve beklentilerinin sürekli dinlenmesi, tespit edilmesi

ve yapılan işlemler hakkında halkın bilgilendirilmesi yöntemlerini kapsamaktadır (Turgut, 2010: 422).

Bu bağlamda Belediye Kanununun 76. maddesinde kurulması öngörülen kent konseyleri; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla kentte, bahsedilen çok aktörlü ve katılımcı yönetim anlayışının ortaya çıkmasında ve yaygınlaştırılmasında önemli roller üstlenen oluşumlardır.

7. Araştırma Yöntemi ve Bulguları

Projede araştırma yöntemi olarak anket ve mülakat teknikleri tercih edilmiştir. Ayrıca web sayfaları, kent konseyleri toplantı tutanakları ve yayınları üzerinden içerik çözümlemesi yapılmıştır. Rastlantısal örnekleme yöntemi ile bölgede temsil yeteneği olduğu düşünülen 68 kent konseyi belirlenmiştir. Bu kent konseylerinin belirlenmesinde yürüttükleri faaliyetler, projeleri, web sayfaları, çıkardıkları bültenler, iletişim adreslerinin tam olarak bulunması da belirleyici olmuştur. Kent konseyleri üyeleri ile Ağustos-Aralık 2010 tarihleri arasında görüşmeler yapılmıştır.

Her kent konseyinden beş kişi olmak üzere toplam 330 kişi ile görüşülmesi hedeflenmiştir. Proje kapsamında her kent konseyinden beş üye ile görüşülmesi öngörülmüş ve özellikle kent konseyi başkanları, genel sekreterler, çalışma grubu üyeleri ile görüşülmüştür. Dolayısıyla bu sayı, kent konseylerinin işleyişleri hakkında bilgi sahibi olunması adına yeterli olmuştur. Görüşülen kent konseylerinden 15 tanesinde belirlenen sayı (5 üye) tamamlanmıştır. Kent konseylerinden belirlenen sayıda anket yanıtlanmamış olması, uygulamadaki aksaklıklardan ziyade kent konseylerindeki çalışma disiplininin olmamasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 1: Kent Konseyinde Alınan Kararlar Belediye Meclis Gündemine Alınması

	Sayı	%
Evet	174	81,7
Hayır	29	13,6
Fikrim yok	10	4,7
TOPLAM	213	100,0

Kent konseylerinin etkinliği noktasındaki en önemli belirleyicilerden biri olarak kent konseyinde alınan kararların belediye meclis gündemine alınıp alınmadığı sorulmuştur. Üyelerin % 81,7'si belediye meclisi gündemine kent konseyi kararlarının alındığını belirtirken % 13,6'sı kararların meclis gündemine alınmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 2: Meclis Gündemine Alınan Kararlardan Uygulama Programlarına Alınanlar

	Sayı	%
Evet	142	66,7
Hayır	50	23,5
Fikrim yok	21	9,9
TOPLAM	213	100,0

Kent konseylerinin amacına ulaşp ulaşmadığı hususunda özellikle alınan kararların sadece meclis gündemine alınması yetmemektedir. Aynı zamanda bu kararların uygulama programlarına alınmaları da önemlidir. Çalışma kapsamında görüşme yapılan kent konseyi üyelerine bu kararlardan uygulama programlarına alınanlar olup olmadığı sorulmuştur. Üyelerin % 66,7'si uygulama programlarına alınan kararların olduğunu belirtirken, % 23,5'i uygulama programlarına alınan kararlar olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 3: Uygulama Programlarına Alınan Kararların Konuları

	Sayı	%
Cevap yok	55	25,8
Çevre düzenlemesi	32	15,0
Kültürel etkinlikler	11	5,2
Kadınların rollerinin iyileştirilmesi	2	,9
Kentsel dönüşüm ve kent yönetimi	12	5,6
Eğitim faaliyetleri	6	2,8
Engellilerle ilgili projeler	9	4,2
Belediye hizmetleri	6	2,8
Vatandaş kartı	2	,9
Boş zamanları değerlendirme	3	1,4
İnsan hakları	4	1,9
TOPLAM	142	66,7

Sonuçlar birbirine benzer çalışmaların gruplandırılmasıyla ve belli başlıklar altında toplanmasıyla sunulmaktadır. Kent konseyi kararlarından uygulama programlarına alınanlar olduğunu belirten üyelerden % 25,8'i maalesef ne tür çalışmalar olduğunu belirtmemişlerdir. Diğer yandan % 15'i kentin görünümünün iyileştirilmesi, çevreye duyarlılığın artırılması yönünde çevre düzenlemesine yönelik çalışmaların uygulama programlarına alındıklarını belirtirken, % 5,6'sı kentsel dönüşüm ve kent yönetimi ilgilendiren kararların uygulama programlarına alındıklarını belirtmiştir. Yine üyelerin % 5,2'si gerçekleştirilen sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlendiğini

belirtmişlerdir. Kentteki engelli yurttaşların kentte yaşamlarının kolaylaştırılması için yürütülen projeler olduğunu belirten üyelerin oranı % 4,2'dir.

Bu çalışmalar ayrıntılandırıldığı zaman "Kent Müzesi" kurulması, "Tarihi ve Kültürel Etkinlikler", "Okullara Kütüphane Kurulması", "İtfaiye Aracı Alımı", "Belediye Halk Otobüsü Aldırılması", "Katı Atık Projeleri", "Çöp Toplama Projeleri", "Baz İstasyonlarının Engellenmesi", "Kadınlar, Çocuklar, Gençler ve Engelli Yurttaşlara İlişkin" pek çok projenin yürütüldüğü görülmektedir.

Tablo 4: Kent Konseyinde Alınan Kararlar ve Belediye Politikaları

	Sayı	%
Evet	152	71,4
Hayır	40	18,8
Fikrim yok	21	9,9
TOPLAM	213	100,0

Kent konseylerinde alınan kararların belediye politikaları için yol gösterici olup olmadığı sorulduğunda üyelerin % 71,4'ü yol gösterici olduğunu belirtmiştir. % 18,8'i ise bu konuda olumsuz yanıt vermiştir.

Tablo 5: Hemşehrilik Bilincinin Geliştirilmesi

	Sayı	%
Seminerler	57	26,8
Hemşehri, mahalle toplantıları	55	25,8
Meclis grupları çalışmaları	10	4,7
AB destekli projeler	1	,5
Bilinçlendirme etkinlikleri	16	7,5
Çalışma yok	17	8,0
Fikrim yok	57	26,8
TOPLAM	213	100,0

Kent konseylerinin önemli görevleri arasında yer alan ve kuruluş amaçları içerisinde de sayılan hemşehrilik bilincinin artırılması yönünde hangi çalışmaların yürütüldüğü sorulduğunda üyelerin % 26,8'i bir fikir beyan etmemişlerdir. Diğer yandan bu konuda yoğunlukla seminerler ve bilgilendirme toplantıları yapıldığı oranlardan (% 26,8) görülmektedir. Özellikle kentlerde yapılan hemşehri toplantıları da hemşehrilik bilincinin artırılmasında önemli bir yer tutmaktadır (% 25,8). Meclislerin ve çalışma gruplarının da (% 4,7) bu konuda yürüttükleri çalışmalar yer almaktadır.

Tablo 6: Kentin Hak ve Hukukunun Korunması İle İlgili Kentlinin Bilinçlendirilmesi

	Sayı	%
Seminerler	73	34,3

Reklam panolarında duyurular	38	17,8
Strateji belirleme	7	3,3
Toplantı ve tanıtım faaliyetleri	21	9,9
Çalışma yok	14	6,6
Fikrim yok	60	28,2
TOPLAM	213	100,0

Yine kent konseylerinin görevleri arasında yer alan önemli bir husus da kentlinin kentin hak ve hukukunun korunması ile ilgili bilinçlendirilmesine yönelik ne tür çalışmalar yürüttükleri sorulduğunda üyelerin yine belli bir çoğunluğu (% 28,2) bu konuda fikirleri olmadığını belirtmiştir. % 6,6'sı doğrudan çalışma olmadığını belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra özellikle konuyla ilgili seminerler ve bilgilendirme toplantılarının yapıldığını belirtenlerin oranı % 34,3'tür. Ayrıca tanıtım faaliyetleri ile konunun anlatılması ve bir gündem oluşturulmasına yönelik olarak çalışmaların yürütüldüğünü belirtenlerin oranı % 9,9'dur. Diğer yandan duyurular ile kentlinin bilinçlendirilmesi yönünde çalışmalar yürütüldüğünü belirtenlerin oranı da % 17,8'dir.

Tablo 7: Çevreye Duyarlılığın Artırılması

	Sayı	%
Seminerler	83	39,0
Kamu, özel sektör işbirliğinde projeler	40	18,8
Okullarda eğitim	29	13,6
Bilinçlendirme etkinlikleri	11	5,2
Örgütlenme ve projelendirme	8	3,8
Çalışma yok	7	3,3
Fikrim yok	35	16,4
TOPLAM	213	100,0

Kent konseylerinin amaçları arasında ve görevleri kapsamında özellikle vurgu yapılan hususlardan birisi de çevreye duyarlılığın artırılmasıdır. Bu konuda kent konseylerinin ne tür çalışmalar yürüttükleri sorulmuştur. Üyelerin % 16,4'ü fikirleri olmadığını, % 3,3'ü ise herhangi bir çalışma yürütülmediğini belirtmişlerdir. Buna karşılık özellikle konuyla ilgili seminerler düzenlendiği belirtenlerin oranı % 39'dur. Okullarda öğrencilerin bilinçlendirilmesi yönünde eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğünü belirtenlerin oranı % 13,6'dır. Diğer yandan kamu kesimi ve özel kesim ortaklığında yürütülen projeler olduğunu da üyelerin % 18,8'i belirtmektedir.

Bu çalışmalar içinde de "Katı Atık Projeleri", "Çöp Poşetlerinin Toplanması", "İçme Suyu Projeleri", "Eko-Okullar Projeleri", "Kapak Toplama Kampanyaları" gibi projeler yer almaktadır.

Tablo 8: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma

	Sayı	%
Yakacak yardımı	5	2,3
Giyecek yardımı	13	6,1
Yiyecek yardımı	20	9,4
Kırtasiye yardımı	10	4,7
Eğitim	4	1,9
Aynı ve nakdi yardım	66	31,0
Çalışma yok	27	12,7
Fikrim yok	68	31,9
TOPLAM	213	100,0

Kent konseylerinin kentte sosyal yardımlaşmayı artırma yönünde ne tür çalışmalar yürüttükleri de üyelere sorulmuştur. Üyelerin % 12,7'si bu yönde bir çalışmalarının olmadığını belirtmiştir. Diğer yandan üyelerin % 31,9'u herhangi bir fikir belirtmemişlerdir. Diğer yandan kent konseylerinin gerek aynı gerekse nakdi yardım yapılmasında rol aldıklarını belirten üyelerin oranı ise % 31'dir.

Aynı yardımlar içinde engelli yurttaşlara tekerlekli sandalyeler verilmiş, üniversite öğrencilerinin barınmaların yönelik projeler yürütülmüş, okullar onarılmış, ihtiyacı olan öğrenciler için üniversiteye hazırlık kursları verilmiştir.

Tablo 9: Kent Yönetiminde Saydam Bir Yönetim Yapısı

	Sayı	%
Örgütlenme	49	23,0
Kamuoyu çalışmaları	52	24,4
Çalışma yok	18	8,5
Fikrim yok	94	44,1
TOPLAM	213	100,0

Kent konseyleri kent yönetiminde saydam bir yönetim yapısının oluşturulması adına önemli roller üstlenen oluşumlardır. Bu bağlamda kent konseyi üyelerine bu konuda kent konseylerinin ne tür çalışmalar yürüttükleri sorulmuştur. Burada üyelerin büyük bir çoğunluğu (% 44,1) herhangi bir fikir beyan etmemişlerdir. Diğer yandan üyelerin % 8,5'i bu konuda bir çalışmanın olmadığını belirtmişlerdir. Bunlara karşılık konuyla ilgili çalışmaların yürütüldüğünü söyleyen üyelerden % 24,4'ü kamuoyu çalışmaları ile sürekli çalışmalardan kentlinin haberdar edildiğini belirtmektedirler. Bunun yanı sıra saydam bir yönetim yapısına uygun örgütlenme ile bu görevin yerine getirilmesi üzerinde durulduğunu belirten üyelerin oranı % 23'tür.

Tablo 10: Kamu, Özel Sektör ve STK Ortaklığı İle Yürütülen Çalışmalar

	Sayı	%
Kültürel	18	8,5
Eğitim, bilinçlendirme	30	14,1
Çocuk, genç ve dezavantajlı gruplar ve kadınlarla ilgili	14	6,5
İmar ve plan	4	1,9
Katılım ve vatandaş karnesi	16	7,5
Çevre ve kalkınma	26	12,2
Yoksullukla mücadele	3	1,4
Çalışma yok	25	11,7
Fikrim yok	77	36,2
TOPLAM	213	100,0

Kent konseyinin önemli işlevlerinden bir tanesi kentte yönetişimci bir yaklaşımı oluşturması diğer bir deyişle katılımcı yönetimin yaygınlaştırılmasıdır. Bu çerçevede kent konseyi üyelerine kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının ortaklığında ne tür çalışmalar yürütüldüğü sorulmuştur. Bu tür çalışmaların yürütülmediği beliren üyelerin oranı % 11,7'dir. Diğer yandan bu konuda herhangi bir fikir belirtmeyen üyelerin de oranı % 36,2'dir. Bunlara karşılık ortaklaşa yürütülen çalışmalar içinde özellikle ilk sıralarda çevre ve kalkınma için gerçekleştirilen çalışmalar (% 12,2) ile kentlinin bilinçlendirilmesi ve bu konuda bilgisinin artırılması yönünde eğitim çalışmaları (% 14,1) yer almaktadır. Bu çalışmaları katılım ve vatandaş karnesi uygulamaları (% 7,5), toplumsal gruplara yönelik çalışmalar (% 6,5), imar ve plan çalışmaları (% 1,9) ve yoksullukla mücadele çalışmaları izlemektedir.

Tablo 11: Yönetim-Yurttaş İlişisinde “Aktif Yurttaşlık”ın Yaygınlaştırılması

	Sayı	%
Katılım, vatandaşlık karnesi	70	32,9
Bilgilendirme toplantıları ve eğitimler	19	8,9
Çalışma yok	22	10,3
Fikrim yok	102	47,9
TOPLAM	213	100,0

Kent konseylerinin amaçlarından bir tanesi de kentliyi sadece seçimlerde oy kullanan pasif katılımcı rolünden çıkarmaktır. Bu amaçla kent konseylerinin ne tür çalışmalar yürüttükleri sorulmuştur.

Alınan yanıtlarda üyelerin neredeyse yarısının bu konuda fikir sahibi olmamaları dikkat çekicidir.

Tablo 12: Kent Konseyi Çalışmalarına Siyasi Partilerin İlgisi

	Sayı	%
Evet	90	42,3
Hayır	106	49,8
Fikrim yok	17	8,0
TOPLAM	213	100,0

Ankete katılan üyelere kent konseylerine siyasi partilerin gereken ilgiyi gösterip göstermedikleri sorulmuştur. Üyelerin % 49,8'ini göstermediklerini, % 42,3'ü de siyasi partiler tarafından bir ilgi gösterildiğini dile getirmişlerdir.

Ele alınan başlıklardan bir tanesi kararların belediye meclis gündemine alınıp alınmadığı ve alındığı zaman uygulanıp uygulanmadığıdır. Üyelerin % 82'si kararların belediye meclisinin gündemine taşındığını belirtmiş ve % 67'si de bu kararlardan uygulama programlarına alınanlar olduğunu belirtmiştir. Ancak bu programlarına alınan kararların hangi konuları içerdiğine ilişkin olarak evet diyen üyelerin % 26'sı hangi konu olduğuna dair bilgi verememiştir. Bu aslında kent konseyi üyelerinin olaylara tam olarak vakıf olmadıklarını göstermektedir. Diğer yandan belirtilen konular içinde öne çıkan başlık % 15 ile çevre düzenlemelerine ilişkin uygulamalardır. Bu da kent konseylerinin daha çok çevreye yönelik kararlar aldığını göstermektedir.

Bununla birlikte üyelerin % 71'i kent konseylerinde alınan kararların belediyelerinin politikalarında bir yol gösterici olduğunu belirtmektedirler.

Hemşehrilik bilincinin artırılmasıyla ilgili çalışmalar açısından bakıldığında bu konuda da özellikle seminerler ve bilinçlendirme toplantılarının yapıldığı görülmektedir (% 34). Ayrıca düzenlenen hemşehrilik toplantıları da (% 26) bu amacın yerine getirilmesinde önemlidir.

Kentin hak ve hukukunun korunması ile ilgili olarak kentlinin bilinçlendirilmesine yönelik yürütülen çalışmalara bakıldığında yine kent konseylerinin daha çok seminerler ve toplantılar (% 44) düzenlendiği görülmektedir. Dolayısıyla kent konseylerinin burada da etkinlikleri zayıf kalmaktadır.

Çevreye duyarlılığın artırılmasıyla ilgili olarak kent konseylerinin çalışmaları ele alındığı zaman daha önce de değinildiği gibi kent konseylerinde en çok rastlanılan çalışma gruplarından bir tanesi çevre çalışma gruplarıdır. Diğer yandan çevreye

duyarlılığın artırılması amacıyla kent konseyleri tarafından seminerler ve bilinçlendirme etkinlikleri (% 44) düzenlenmektedir. Ayrıca kamu kesimi, özel kesim işbirliğinde kaldırım işgalleri, çöp toplama, naylon poşet toplama, çekirdek kabuklarının toplanması, kapak toplama gibi çalışmalar (% 19) yürütülmektedir. Burada kent konseylerinin diğer görevlerine göre daha etkin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Özden'in araştırma sonuçlarına bakıldığı zaman kent konseylerinin orada da etkin olduğu görülmektedir.

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma konusunda Özden'in tespitleri ile araştırma bulgularımız yine örtüşmektedir. Kent konseyleri birer yardım kuruluşu değildir elbette ancak kentte yardımlaşma ve paylaşmanın artırılması adına önemli çalışmalar yürüttükleri de görülmektedir. Bunlar içinde ihtiyacı olan öğrencilere kırtasiye yardımları, verilen kurslar, yoksul ailelere süt yardımları, yine yoksul ailelere ücretsiz sağlık hizmetleri, gıda ve giyecek yardımları yer almaktadır.

Kent yönetiminde saydam bir yönetim yapısının oluşturulması açısından bakıldığı zaman kent konseylerinin aktif olduğunu söylemek zordur. Kamuoyu çalışmaları (% 24) yapılmaktadır ama yeterli değildir. Zaten üyelerin % 44'ü bu konuda bir fikir belirtmemişlerdir. Özellikle bu konuda kent konseylerinin başkanlarının belediye dışından birilerinin olması da açık bir yönetimin istenmesi adına önemlidir. Aktif yurttaşlığın yaygınlaştırılması için de yürütülen çalışmalarla ilgili olarak üyelerin % 58'si bir açıklama yapmamışlardır.

Tüm bu sonuçlar aslında göstermektedir ki kent konseyleri Belediye Kanununun 76. maddesinde ve Kent Konseyi Yönetmeliğinde sayılan amaçları ile ilgili olarak belirlenen alanlarda yetersiz kalmaktadırlar. Aynı şekilde kent konseyleri üyeleri de bu konularda yeterli bilgiye sahip değillerdir.

Sonuç ve Öneriler

Kent konseyleri müzakereci/diyalojik/katılımcı demokrasinin yerel düzeyde harekete geçirilmesi için son derece önemli mekanizmalardır ve yerel düzeyde "ortak akıl" harekete geçiren, karar alma sürecinde bütün ilgililerin var olduğu "paydaşlık" (stakeholder) modelidir. Kent konseylerinin kuruluş amacı tamamen kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesine ve yerel demokrasinin gelişmesine katkı niteliği taşımaktadır.

Yasal bir zorunluluk olmasına rağmen, kurulması ve işlevselliği tamamen belediye başkanlarının isteğine bağlı olan kent konseylerinin uygulamada beklenen başarıyı göstermediği açıktır. Araştırma sonuçlarına göre kent konseylerinin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Yeniden yapılandırma için bir model tasarımında gözönünde bulundurulması gerekenler:

- Kent konseyleri "açık yönetim" (open government) yaklaşımına göre yapılandırılması, güçlendirilmesi ve desteklenmesi gereken yapılardır.
- Sosyal medya (web 2.0) uygulamaları, kent konseyleri uygulamasının bir parçası olarak algılanmak durumundadır.

- Kent konseylerinin başkanları belediye başkanı, rektör, vali, kaymakam vb. kamu görevlilerinden olmamalıdır.
- Yoğun gündemleri olan seçilmiş ve atanmış yöneticiler kent konseyi başkanı seçilmemelidir. Özellikle belediye başkanları zaten meclis başkanlığı ve belediye başkanlığı yaptıkları için ayrıca kent konseyi başkanlığı yapmaları uygun değildir. Çünkü belediye başkanının kent konseyi başkanı seçilmesi durumunda kent konseylerinin özgürce karar alabilmeleri güçleşecektir.
- Sivil toplum niteliği taşıyan bu birimlerin temsilcisi de sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri arasından seçilmelidir.
- Kent konseyleri belediyenin kurumsal ve düşünsel yapısının bir parçası haline gelmelidir. Elbette bağlı ve direktif alan değil, demokratik bir danışmanlık mekanizması ve bir sivil toplum birliği olarak düşünülmelidir.
- Yürütme kuruluna genel kurul dışından da üye kabul edilebilir.
- İçişleri Bakanlığı'nın kent konseylerinin işlevselliğini izleyecek bir birim kurması ya da mevcut bir birimi kent konseylerinden sorumlu hale getirmesi gerekmektedir. Bu kurumsallaşma kent konseylerinin daha güçlü bir biçimde işleyişini sağlayacaktır.
- Kent konseyleri uygulaması mutlaka devam ettirilmelidir.
- Kent konseylerine katılımı özendirilecek politikalar izlenmelidir.
- Kuruluş aşamasında kent konseyinin varlık nedeni, işleyişi, organları ve demokratik işlevleri hakkında en az üç genel kurul toplantısı ile katılımcıların bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- Kent konseylerinde engelliler, gençler, kadınlar, yaşlılar ve yoksullar her zaman öncelikli olmalıdır. Bu konularda "pozitif ayrımcılık" ilkesine göre hareket edilmelidir.
- Kent Konseyleri Birliği gibi bir oluşumun kent konseylerinin işlevini güçlendirmesi beklenmektedir.
- Sivil toplum kuruluşlarının eşit düzeyde temsiline özen gösterilmelidir.
- Kent konseyleri kenti koruyan ve geliştiren mekanizmalar olarak görülmelidir. Bu nedenle yerel medya olanaklarıyla bu içeriğin kamuoyuna aktarılması gerekmektedir.

Kent Konseyi mekanizmasının Türkiye'nin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal koşullarında ne ölçüde gerçekçi olduğunun; atıl bir kurumsallaşma mı yoksa işlevsel demokratik bir mekanizma mı olduğunun belirlenmesi" amacıyla yürütülen bu araştırma sonuçlarına göre; kent konseylerinin gerekliliği; kent konseylerinin yasal statüsünün yetersizliği; belirli bir bütçe ayrılması gerektiği; kentin tamamının temsil edilmesi; kent konseyleri ile ilgili bilgi karmaşası ve belirsizliğinin çok yüksek olduğu; merkezi, yerel ve akademik kurum ve kuruluşlardan yeterince destek alınmadığı; kurumsallaşmanın çok fazla zaman aldığı konusunda önemli bir uzlaşma ortaya çıkmıştır.

Kaynakça

- Acar, M. (2003), "Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları: İlişkiler ve Etkileşimler", **Yerel ve Kentsel Politikalar**, (Ed. M. A. Çukurçayır ve A. Tekel), Çizgi Kitabevi, Konya.
- Bernotat, I. (1982), "Planungsbeteiligung als Instrument politischer Sozialisation", in: **Bürgerbeteiligung, Von der Theorie zur Handlungsorientierung**, Detlef Garbe(Hrsg.), Verlag Peter Lang, Frankfurt am Main.
- Budaes, D., Grüning G. (1997), **Kommunitarismus- eine Reformperspektive?**, Opladen.
- Çukurçayır, M. A., Eroğlu, H. T. (2008), "Kamu Yönetiminde Demokratik Açılım Olarak Kent Konseyleri", **1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, Sakarya, ss. 197-219.
- Gabriel W. O. (1983), "Gesellschaftliche Modernisierung, Politische Beteiligung und Kommunale Demokratie, Strukturen, Bedingungen und Folgen bürgerschaftlicher Beteiligung an der Kommunalen und Nationalen Politik", in: Oscar W. Gabriel (Hrsg.), **Bürgerbeteiligung und Kommunale Demokratie**, Minerva Publikation, München.
- Goss, S. (2001), **Making Local Governance Work, Networks, Relationships and the Management of Change**, Palgrave Macmillan, Newyork.
- Göymen, K. (2010), **Türkiye'de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma**, Boyut Yayınları, İstanbul.
- Gündoğan, E. (2010), "Yönetişim: Kavram, Kuram ve Boyutları", **Yönetişim-Kuram, Boyutlar, Uygulama**, Ed. M. A. Çukurçayır vd., Çizgi Kitabevi, Konya.
- Hill, H. (1996), "Vergess die Bürger nicht!, in: Ulrich Schückhaus" (Hrsg.), **Kommunen in Not- Wege aus der Krise**, Schaeffer-Poeschel Verlag, Stuttgart.
- Keleş, R. (1994), "Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma: Avrupa ve Türkiye", **Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Uluslararası Konferansı**, Türk Belediyecilik Derneği Yayını, Ankara.
- Köseçik, M. (2010), "Türk Yerel Yönetim Sistemi Açısından Avrupalılaşıma ve Çok Düzlemli Yönetişim", **Yönetişim-Kuram, Boyutlar, Uygulama**, Ed. M. A. Çukurçayır vd., Çizgi Kitabevi, Konya.
- Lijphart, A. (1986), **Çağdaş Demokrasiler**, Çev. E. Özbudun ve E. Onulduran, TDV ve SİD Ortak Yayını, Ankara.
- Magnaghi, A. (2005), **The Urban Village, A Charter for Democracy and Local Self-Sustainable Development**, Zed Books, London, Newyork.
- Mutlu, A. (2010), **Kentli Hakları ve Türkiye**, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Palabıyık, H. (2003), "Yönetimden Yönetişime: Yönetişim, Kentsel Yönetişim ve Uygulamaları ile Yönetişimde Ölçülebilirlik Üzerine Açıklamalar", **Yerel ve Kentsel Politikalar**, Ed. M. A. Çukurçayır ve A. Tekel, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Pektaş, E. K./Koçak, H. (2007), "Bir Yerel Katılım Aracı Olarak Kent Konseyleri ve Afyonkarahisar Belediyesi Kent Konseyi Örneği", **Küresel Esintiler Yerel Etkiler Sarmalında Türk Kamu Yönetimi**, Ed. Abdullah Yılmaz, Yavuz Bozkurt, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Plamper, H. (2000), **Bürgerkommune**, Hansböckler Stiftung, Düsseldorf.
- Ray, B. (1999), "Good Governance, Administrative Reform and Socio-Economic Realities- A South Pacific Perspective", **International Journal of Social Economics**, Vol. 26, No: 1/2/3.
- Shehrin, P. K. (2010), "Kent Yönetimi ve Planlamada Yönetişim", **Yönetişim**, Ed. Çukurçayır, M. A. vd., Çizgi Kitabevi, Konya.
- Steinberg, C. (1996), **Reengineering Kommunalen Unternehmen**, Schaefer Poeschel Verlag, Stuttgart.
- Tekeli, İ. (2006), **Katılımcı Demokrasi ve Sivil Toplum Kuruluşları**, 2. Baskı, Sosyal Demokrasi Derneği Yayınları-1, Ankara.
- Turgut, K. (2010), "Belediyelerde İyi Yönetişime İlişkin Düzenlemeler ve Uygulamalar", **Yönetişim**, Ed. Çukurçayır, M. A. vd., Çizgi Kitabevi, Konya.
- Von Lucke, J., Geiger, C. P. (2010) "Open Government Data Frei verfügbare Daten des öffentlichen Sektors", <http://www.zepplin-university.de/deutsch/lehrstuehle/ticc/TICC-101203-OpenGovernmentData-V1.pdf>, (24.03.2011)